

André en Dorien Kamphuis zijn in januari 2009 uitgezonden naar Tanzania om daar met Wycliffe Bijbelvertalers mee te werken aan het vertalen van de Bijbel in enkele lokale talen

“Een mens kan niet leven van brood alleen...”

Een paar weken geleden discussieerde ik met mijn twee Kabwa-vertalers over Lukas 4:4, “Een mens kan niet leven van brood alleen...” Iedere lezer die een beetje vertrouwd is met het Oude Testament, kan de zin afmaken: “...maar van het Woord van God.” In onze Kabwa-vertaling helpen we de minder belezen lezer met een voetnoot waarin we het hele bijbelvers uit Deuteronomium 8:3 hebben geciteerd. Toen we deze woorden vertaalden, moest ik denken aan het enthousiaste verhaal waarmee dominee Albinus Wayne terug kwam toen hij de eerste vertaalde boekjes verkocht onder de Simbiti-mensen. In de column hiernaast vertelt hij het zelf.

De honger naar Gods Woord in de moedertaal van zo’n 1,5 miljoen Tanzanianen inspireert ons dagelijks. Vrijwel iedere morgen bidden we samen met alle bijbelvertalers: “God, help ons om Uw Woord te brengen aan de mensen in deze regio!” Bijbelvertaalwerk is moeilijk werk. Uit ervaring weten we dat we Gods wijsheid telkens nodig hebben. Soms hebben we woorden nodig die er gewoon niet zijn in de Kabwataal. Neem het woorden voor ‘berouw’ of ‘bekering’. Wat

hebben we gezocht naar de goede woorden. Maar niet één woord kon uitdrukken wat de Bijbel bedoelt met deze twee sleutelwoorden. In de Kabwataal is er niet een woord voor een innerlijk gevoel van verdriet en teleurstelling omdat je tegenover God gezondigd hebt. De Kabwa-mensen zeggen: ‘als het je spijt, dan moet dat uit je daden blijken.’ Daarom hebben ze maar één woord voor berouw en bekering. ‘Dat is hetzelfde’, zeggen de Kabwa christenen. En ze hebben een punt, in de Bijbel liggen de twee in elkaars verlengde. Uiteindelijk hebben we gekozen voor de uitdrukking ‘okuhunjurure Waryubha’, ‘terugkeren naar God’. Deze uitdrukking heeft veel betekenis voor de Kabwa-mensen. Het betekent dat iemand zijn zondige leven achter zich laat, en een radicale ommekeer maakt, om God te volgen. Het omvat iemands hele leven, zijn hele persoon, zowel innerlijk als uiterlijk. We hebben

Column

Om in de Simbiti-dorpen te komen, moest ik met een veerboot een inham van het meer oversteken. Tijdens die 45 minuten aan boord begon ik met het werk van God. Ik vroeg ieders aandacht en begon uit te leggen dat God in ieders taal kan spreken. Ik vertelde hen over het bijbelvertaalwerk in de Simbiti-taal. Toen ik ging voorlezen uit de eerste hoofdstukken van Lukas, dromden de mensen om me heen.

Eenmaal aan de overkant, was het nieuws snel verspreid. Binnen een half uur zat er een grote groep mensen te wachten om Gods Woord in hun eigen taal te horen. Er werd aandachtig en met instemming geluisterd.

Toen was het tijd voor de thee-pauze, in onze cultuur het ontbijt. Wij verkochten onze boekjes voor 400 shillings. De prijs van het ontbijt was eveneens 400 shillings. Iedereen koos ervoor om een boekje te kopen, en het ontbijt voor deze keer over te slaan. Die morgen hadden die mensen meer behoefte aan het Woord van God dan aan een kop zoete thee met brood. Zo groot is de honger naar Gods Woord. Een mens kan niet leven van brood alleen....

dominee Albinus Wayne
(foto links)

biddend deze vertaalkeuze gemaakt. En we bidden dat God deze woorden gebruikt om mensen stil te zetten, en nieuw leven te brengen.

Terwijl bij jullie de lente aanbreekt, loopt bij ons het regenseizoen ten einde. Er is meer dan genoeg regen gevallen voor volle fruitbomen en een flinke oogst. Een groot geschenk van boven, na jaren van tekort. Maar ook ondanks dat is het leven hier niet eenvoudig. De mededeling dat iemand overleden is, komt nooit als een verrassing. Niet alleen oude mensen, net zo vaak jongeren. Het is ontzettend om te realiseren hoe

makkelijk mensen hier sterven. Het verkeer eist wekelijks z'n tol, mensen sterven aan allerlei ziektes die soms eenvoudig behandeld hadden kunnen worden als er geld en dokters waren, en nog veel meer onverklaarbare redenen waarom iemand de ene dag kerngezond is en de volgende dag wordt begraven. En bij iedere begrafenis wordt volmondig ingestemd als de dominee zegt: *'Er gaat niets buiten Gods wil om, Hij maakt*

geen fouten.' Helemaal waar, maar niettemin klinkt het oppervlakkig als je weet dat iemand is doodgebloed na een ongeluk, omdat de chirurg dronken was en niet naar het ziekenhuis wilde komen...

Begin mei was ik twee weken in Nairobi (Kenia). Ik ben gevraagd of ik getraind wil worden tot vertaalconsulent. Dit houdt in dat ik na een jaar of twee niet alleen mijn eigen vertaalteams mag begeleiden, maar ook het werk van andere teams, inclusief het beoordelen en toestemming geven voor publicatie. Een verantwoordelijke taak, waar de nodige training voor nodig is. Vandaar dat ik twee weken een seminar bijwoonde over het werk van een vertaalconsulent. Het was een heel waardevolle tijd waarin ik

Petrus' schoonmoeder

Deze week waren we bezig met het bijbelvers waarin staat dat Jezus naar het huis van Petrus komt. Petrus' schoonmoeder blijkt erg ziek te zijn. Mijn vraag aan de vertalers was: 'Waar was Petrus' schoonmoeder toen Jezus haar wilde genezen?' Het antwoord was snel gegeven: 'Dat weten we niet precies, maar het moet ergens anders geweest zijn, niet in het huis van Petrus!'

Vanuit de Kabwa-cultuur is deze reactie goed te begrijpen. Een schoonzoon wordt geacht zijn schoonmoeder te respecteren. Dat betekent in deze cultuur dat je haar feitelijk nooit van dichtbij ziet. Als je schoonmoeder komt, dan ben je weg, en je komt pas terug als ze weer vertrokken is. Haar de hand schudden is er niet bij. Toen ik de vertalers een beetje vertelde hoe ik met mijn schoonmoeder omga, vroegen ze verschrikt: 'Maar je respecteert haar toch wel?' Alleen al het idee dat ik gewoon met haar kan praten en zelfs een grapje over haar kan maken waar ze bij is, dat kon er bij mijn Kabwa-vrienden echt niet in. Ze waren een beetje gerust gesteld toen ik vertelde dat mijn schoonmoeder zich (hopelijk) nog steeds door mij gerespecteerd voelt (ze kwam immers helemaal naar Tanzania om ons te bezoeken!)

Uiteindelijk hadden de vertalers een goede verklaring waarom Petrus' schoonmoeder bij haar schoonzoon ziek in huis lag: ze was misschien even op visite geweest bij haar dochter terwijl Petrus van huis was, en toen was ze plotseling ziek geworden. De vertalers wilden daarom de vertaling laten zoals het was, al zullen sommige Kabwa lezers wel even de wenkbrouwen optrekken. Maar dat geeft niet. Petrus en zijn schoonmoeder leefden niet in de Kabwa-cultuur. En ook al proberen we de lezers zo goed mogelijk te helpen om de boodschap te begrijpen, het mag voelbaar blijven dat de Bijbel in een andere tijd en cultuur is geschreven.

ontzettend veel geleerd heb. Onder begeleiding van ervaren vertaalconsulenten heb ik een paar vertaalsessies geleid, en waardevolle feedback daarop gekregen. Ik merk telkens weer dat ik het trainen en begeleiden van bijbelvertaalteams prachtig werk vind, het heeft m'n hart!

Tijdens deze training hebben we veel gepraat over hoe belangrijk het is om de taal goed te bestuderen voordat we bijbelpassages gaan publiceren. Ik zal een voorbeeld geven hoe we een totaal verkeerde boodschap kunnen doorgeven doordat we niet goed doorhadden hoe de taal werkt. In de Kabwa-taal is het belangrijk om een nieuwe hoofdpersoon in het verhaal duidelijk voor te stellen (meestal met een zin als 'Er was iemand met de naam Jozef. Hij was.....'). Nadat de hoofdpersoon is geïntroduceerd, hoef je hem niet opnieuw met name te noemen als dat niet nodig is. Doe je dat toch, dan zal de luisteraar of lezer onmiddellijk denken: 'Hé, dit is zeker iemand anders, met dezelfde naam!' Een vertaaladviseur die de taal niet goed kent, denkt dat hij de lezers geholpen heeft door de naam duidelijk te herhalen, maar in werkelijkheid heeft hij hen in de war gebracht, en zijn zowel de lezers als luisteraars de draad kwijt.

Tot nu toe kunnen we zeggen dat we samen met de Tanzaniaanse bijbelvertalers veel vooruitgang hebben geboekt. Het is moeilijk werk, maar gaandeweg raken we er mee vertrouwd. Ons eerste grote doel is het publiceren van het boek Lukas in negen verschillende talen. Daar zal nogal wat tijd in gaan zitten, maar hopelijk gaat het lukken om dit boek volgend jaar gepubliceerd te hebben. Ik zal daarna met mijn team verder gaan met de vertaling van het boek Handelingen. Ook niet een klein boekje. Maar als we Lukas en Handelingen helemaal vertaald hebben, dan is 23% van het Nieuwe

Links: Vier morgens per week krijgt Michaja les van Dorien, in 'de school' in onze achtertuin. Op onze [weblog](#) staat een verhaaltje voor kinderen over wat Michaja op school allemaal mag doen.

Testament al af! Iedereen beseft echter heel goed: de kwaliteit van ons werk is belangrijker dan de snelheid waarmee we het publiceren. Tegelijkertijd weten we: de mensen hebben nu wel lang genoeg gewacht. Het is tijd voor Gods Woord om door te dringen in dit deel van Tanzania.

In deze nieuwsbrief hebben we vooral de nadruk gelegd op de kern van onze taak hier in Tanzania: trainen van Tanzaniaanse bijbelvertalers en bijdragen aan het publiceren van het Nieuwe Testament in verschillende talen. Voor wie meer wil lezen over gewone en ongewone verhalen uit ons dagelijks leven: lees onze weblog op www.bijbelvertaalwerk.nl.

In de afgelopen anderhalf jaar hebben wij ons niet vaak alleen gevoeld. Altijd voelen we ons gedragen door het gebed van onze thuisgemeente en onze achterban. Wij danken iedereen die zo bijdraagt aan het verspreiden van Gods Woord in Tanzania. Wij hopen dat het voor u een vreugde is om hieraan mee te bidden en te werken. Samen met u zien we uit naar veel vrucht op ons werk!

André en Dorien

Gebedspunten

1. Dank voor de vooruitgang die de vertalers geboekt hebben in het afgelopen jaar!
2. Bid voor bescherming. De afgelopen maanden zijn er verschillende gewaagde overvallen geweest in Musoma, inmiddels ook bij collega's.
3. Dank God voor onze gezondheid, en bid dat we de energie blijven houden om ons werk met vreugde te doen.
4. Bid voor Michaja als ze naar school gaat, en voor Dorien als ze haar les geeft.
5. Met ingang van juli worden zendelingen in Tanzania geacht een belasting te betalen. Bid om groeiende financiële steun, zodat we met ons werk hier door mogen gaan (we zijn nog steeds welkom in dit land!)
6. Bid om meer zendelingen in ons project. Er zijn meer 'open deuren' dan wij op dit moment binnen kunnen gaan.